TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. liepos 2 d.*

Byloje C-111/08

dėl *Högsta domstolen* (Švedija) 2008 m. kovo 4 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. kovo 12 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

SCT Industri AB i likvidation

prieš

Alpenblume AB,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann (pranešėjas), teisėjai A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits ir J.-J. Kasel,

* Proceso kalba: švedų.

generalinė advokatė E. Sharpston,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. vasario 4 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *SCT Industri AB i likvidation*, atstovaujamos *jur. kand.* F. Lüning,

— *Alpenblume AB*, atstovaujamos *advokat* L.-O. Svensson,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma ir J. Kemper,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. López-Medel Bascones,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir D. Pires,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos L. Seeboruth, padedamo baristerio A. Henshaw,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir P. Dejmek,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 1 straipsnio 2 dalies b punkto aiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą, kilusį tarp dviejų Švedijos bendrovių *SCT Industri AB* (toliau – *SCT Industri*) ir *Alpenblume AB* (toliau – *Alpenblume*) dėl prašymo grąžinti turtą, kurį pagal Austrijos teisę įsteigtoje bendrovėje turėjo *SCT Industri* ir kuris buvo parduotas *Alpenblume*. Šis prašymas buvo pateiktas po to, kai Austrijos teismas priėmė sprendimą, kuriuo konstatuojama, kad *Alpenblume* turtą įgijo neteisėtai.

Teisinis pagrindas

3 Reglamento Nr. 44/2001 antroje konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Tam tikri skirtumai tarp jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą reglamentuojančių nacionalinių taisyklių trukdo patikimai veikti vidaus rinkai. Nuostatos dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo ir formalumų supaprastinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą, yra labai svarbios.“

4 Pagal šio reglamento septintą konstatuojamąją dalį „būtina, kad šio reglamento taikymo sritis apimtų visas pagrindines civilines ir komercines bylas, išskyrus aiškiai nustatytas bylas“.

5 To paties reglamento penkioliktoje konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Siekiant harmoningai vykdyti teisingumą, reikia sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų galimybę ir užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai. Reikia nustatyti aiškų ir efektyvų *lis pendens* bylų ir susijusių ieškinių sprendimo mechanizmą, kuris taip pat padėtų išvengti dėl nacionalinių skirtumų atsirandančių problemų, kai reikia nustatyti laiką, kada byla yra laikytina dar neišspręsta. Pagal šį reglamentą minėtas laikas turėtų būti atskirai apibrėžtas.“

6 Reglamento Nr. 44/2001 devynioliktoje konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Reikėtų užtikrinti [1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32, toliau – Briuselio konvencija)] ir šio reglamento tęstinumą ir tuo tikslu nustatyti pereinamąsias nuostatas. Tęstinumą taip pat turi užtikrinti Europos Bendrijų Teisingumo Teismas, aiškindamas Briuselio konvenciją, o 1971 m. Protokolas [susijęs su šiuo Teisingumo Teismo atliekamu aiškinimu, iš dalis peržiūrėtas ir pakeistas (OL C 27, 1998, p. 28)] turėtų būti toliau taikomas byloms, kurios dar nebus išspręstos įsigaliojus šiam reglamentui.“

7 Šio reglamento 1 straipsnyje apibrėžiama šio reglamento taikymo sritis. Pagal šio 1 straipsnio 1 dalį Reglamentas Nr. 44/2001 taikomas civilinėse ir komercinėse bylose, tačiau netaikomas mokesčių, muitinių arba administracinėms byloms.

8 Šio reglamento 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta:

„Šis reglamentas netaikomas:

<…>

b) bankrotui, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesams, teisminėms priemonėms, kompromisiniams susitarimams ir panašioms byloms“.

9 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 191) 25 straipsnio „Kitų teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Teismo, kurio sprendimas dėl bylos iškėlimo pripažįstamas pagal 16 straipsnį, priimti sprendimai, susiję su bankroto bylos eiga ir užbaigimu, bei šio teismo patvirtinti kompromisiniai kreditorių ir skolininkų susitarimai taip pat yra pripažįstami be tolesnių formalumų. Tokie sprendimai vykdomi pagal Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, su pakeitimais, padarytais konvencijomis dėl prisijungimo prie šios konvencijos, 31–51 straipsnių nuostatas, išskyrus 34 straipsnio 2 dalį.

Pirmoji dalis taip pat taikoma teismo sprendimams, kylantiems tiesiogiai iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susijusiems, net jei juos priima kitas teismas.

Pirmoji dalis taip pat taikoma sprendimams dėl apsaugos priemonių, kurių imamasi po to, kai buvo pateiktas pareiškimas iškelti bankroto bylą.

2. Teismo sprendimų, išskyrus minimus šio straipsnio 1 dalyje, pripažinimą ir vykdymą reglamentuoja šio straipsnio 1 dalyje nurodyta konvencija, jei ji taikytina.“

10 Pagal Reglamento Nr. 1346/2000 43 straipsnį „šio reglamento nuostatos taikomos tik po jo įsigaliojimo iškeltoms bankroto byloms. Iki šio reglamento įsigaliojimo įvykdytus skolininko veiksmus reglamentuoja įstatymai, kurie galiojo jų atlikimo metu“.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

11 Bankroto byla prieš bendrovę *SCT Industri* pradėta 1993 m. *Malmö tingsrät* teisme. Buvo paskirtas likvidatorius. Vykdant šį procesą likvidatorius pardavė *SCT Industri* turėtą pagal Austrijos teisę veikiančios bendrovės *SCT Hotelbetrieb GmbH*, dabar – *Scaniahof Ferienwohnungen GmbH* (toliau – *Scaniahof*), turtą, kuris sudarė 47 % bendrovės turto, už 2 SEK bendrovei *Alpenblume*. Ši bendrovė buvo įregistruota Austrijoje kaip šio turto savininkė.

12 Bankroto byla užbaigta 1997 m. be likutinio turto. 2002 m. kovo 19 d. *Malmö tingsrät* įpareigojo likviduoti *SCT Industri*.

13 Gavęs *SCT Industri* ieškinį, Austrijos teismas nusprendė, kad Švedijos likvidatorius neturėjo teisės disponuoti Austrijoje esančiu turtu ir todėl sandoris, kuriuo *Alpenblume* įgijo turtą, yra niekinis. Todėl šis teismas įpareigojo *Scaniahof* įregistruoti *SCT Industri* kaip likviduojant parduoto turto savininkę. *Alpenblume* įstojo į bylą Austrijos teisme (*Nebeintervenientin*). *Oberster Gerichtshof* (Austrija) atmetė į bylą įstojusios šalies prašymą (*außerordentliche Revision*) 2004 m. gegužės 17 dieną.

14 2004 m. rugpjūčio 24 d. *Alpenblume* pateikė Švedijos teismui ieškinį prieš *SCT Industri* reikalaudama, kad šis pripažintų teises į *Scaniahof* turtą bei grasindamas bauda įpareigotų ją imtis visų būtinų priemonių, kad *Alpenblume* būtų įregistruota kaip šio turto teisėta savininkė. 2005 m. kovo 17 d. Sprendimu *Malmö tinsgrät*, po to, kai gavo ieškovės pagrindinėje byloje prieštaravimą, nusprendė, kad niekas netrukdo nagrinėti šį ieškinį.

15 *SCT Industri* apskundė šį sprendimą, reikalaudama atmesti ieškinį. *Alpenblume* patvirtino savo reikalavimus. 2005 m. liepos 26 d. Sprendimu *Hovrätten för Skåne och Blekinge* atmetė apeliacinį skundą.

16 Gavęs *SCT Industri* kasacinį skundą, *Högsta domstolen* 2008 m. kovo 4 d. Nutartimi nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šį prejudicinį klausimą:

„Ar bankrotų, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesų, teisminių priemonių, kompromisinių susitarimų ir panašių bylų neįtraukimas į (Reglamento Nr. 44/2001) taikymo sritį, numatytas jo 1 straipsnio 2 dalies b punkte, turi būti aiškinamas taip, kad jis taikytinas sprendimui, kurį priėmė valstybės narės A teismas dėl savininko teisių į valstybėje narėje A buveinę turinčios bendrovės turtą įregistravimo, nes šį bankrutuojančios bendrovės, turinčios buveinę valstybėje narėje B, turtą likvidatorius perleido, tuo atveju, kai teismas grindė savo sprendimą aplinkybe, jog nesant tarptautinės konvencijos dėl bankroto bylų abipusio pripažinimo valstybė narė A nepripažįsta likvidatoriaus teisių disponuoti materialiu turtu, esančiu jos teritorijoje?“

Dėl prejudicinio klausimo

17 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia dėl valstybių narių teismo sprendimo, priimto civilinėje byloje, susijusioje su bankroto procedūra, kuri buvo pradėta kitoje valstybėje narėje, pripažinimo. Konkrečiai kalbant, šis klausimas susijęs su tuo, ar sprendimas, kuriuo kitos valstybės narės teismas nusprendė panaikinti turto perdavimo per bankroto procedūrą faktą motyvuojant tuo, kad likvidatorius neturi teisės disponuoti šioje valstybėje narėje esančiu turtu, priskirtinas išimčiai, numatytai Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punkte, taikomai bankrotui, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesams, teisminėms priemonėms, kompromisiniams susitarimams ir panašioms byloms.

18 Iš pradžių reikia pažymėti, kad Reglamentas 1346/2000 netaikytinas pagrindinėje byloje nagrinėjamai procedūrai, nes ji buvo pradėta prieš įsigaliojant šiam reglamentui.

19 Todėl reikia tik nustatyti, ar pagrindinėje byloje paskelbtas Austrijos teismo sprendimas priskirtinas Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sričiai, kad būtų privalomas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

20 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia priminti, kad bankroto bylos dėl nemokių bendrovių ar kitų juridinių asmenų likvidavimo, teismo nurodymai, kompromisiniai susitarimai ir analogiški procesai nepriskiriami Briuselio konvencijos taikymo sričiai tiek dėl nagrinėjamos srities specifikos, kurią reglamentuoja specialios nuostatos, tiek dėl esminių skirtumų susitariančiųjų valstybių teisės aktuose (šiuo klausimu žr. 1979 m. vasario 22 d. Sprendimo *Gourdain*, 133/78, Rink. p. 733, 3 punktą ir P. Jenard pranešimą apie Briuselio konvenciją, OL C 59, 1979, p. 1).

21 Teisingumo Teismas savo bylų praktikoje, susijusioje Briuselio konvencija, yra nusprendęs, kad ieškinys susijęs su bankroto byla, nes tiesiogiai iš jos išplaukia ir yra glaudžiai susijęs su turto likvidavimo arba taikos sutarties sudarymo procedūromis (žr. minėto sprendimo *Gourdain* 4 punktą). Dėl to tokių požymių turintis ieškinys nepriskirtinas šios konvencijos taikymo sričiai.

22 Iš teismų praktikos taip pat išplaukia, kad tiek, kiek santykiuose tarp valstybių narių, išskyrus Danijos Karalystę, Reglamentas Nr. 44/2001 pakeitė Briuselio konvenciją, Teisingumo Teismo pateiktas šios Konvencijos išaiškinimas turi būti taip pat taikomas ir šio reglamento nuostatoms, kurios laikytinos analogiškomis Briuselio konvencijos nuostatoms (žr., be kita ko, 2009 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Ilsinger*, C-180/06, dar nepaskelbto Rinkinyje, 41 punktą).

23 Be to, minėto reglamento nustatytoje sistemoje 1 straipsnio 2 dalies b punktas, kaip ir Briuselio konvencijos 1 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas, užima tą pačią vietą. Taip pat šios dvi nuostatos suformuluotos identiškai.

24 Atsižvelgiant į Briuselio konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų panašumą, remiantis devyniolikta konstatuojamąja dalimi reikia užtikrinti šių dviejų priemonių aiškinimo tęstinumą, kuris yra teisinio saugumo principo, vieno iš šių priemonių pagrindų, užtikrinimo būdas (minėto sprendimo *Ilsinger* 58 punktas).

25 Todėl, atsižvelgiant į prieš tai išdėstytas aplinkybes, būtent ryšio tarp ieškinio, koks yra pagrindinėje byloje, ir nemokumo procedūros stiprumas minėto sprendimo *Gourdain* prasme yra lemiamas sprendžiant, ar Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punkte skelbiama išimtis yra taikytina.

26 Taigi reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje šis ryšys ypač glaudus.

27 Viena vertus, iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą išplaukia, kad ginčas pagrindinėje byloje iš esmės susijęs su likvidatoriaus perleistu turtu vykdant bankroto procedūrą, remiantis nuo bendrųjų civilinės teisės, ypač nuosavybės teisės, nuostatų nukrypstančiomis nuostatomis, kokios yra įtvirtintos 1987 m. Švedijos bankroto įstatyme (Konkurslagen) Nr. 672 (SFS 1987, Nr. 672). Konkrečiai kalbant, tokiose nuostatose numatyta, kad nemokumo atveju skolininkas netenka teisės laisvai disponuoti savo turtu ir kad likvidatorius privalo administruoti bankrutuojančios bendrovės turtą ir sudaryti reikiamus turto perleidimo sandorius.

28 Kitaip tariant, pagrindinėje byloje nagrinėjamas turto perleidimas ir prašymas atkurti nuosavybės teisę, kurį asmuo pateikia tik pradėjus bankroto procedūrą, yra tiesioginė ir neatskiriama likvidatoriaus vykdomų įgaliojimų, kuriais jis naudojasi pagal šio tipo procedūrą reglamentuojančią nacionalinę teisę, pasekmė.

29 Tai taip pat išplaukia iš aplinkybės, kad pagrindinėje byloje, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, įmonės, kurios atžvilgiu vykdoma bankroto procedūra, turtas padidėjo likvidatoriui pardavus ginčijamą turto dalį.

30 Kita vertus, yra aišku, kad motyvas, kuriuo remdamasis Austrijos teismas sprendimu, kurį prašoma pripažinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, pagrindinėje byloje nagrinėjamą turto perleidimą pripažino niekiniu, susijęs su šio likvidatoriaus įgaliojimų apimtimi vykdant bankroto procedūrą, būtent – su jam suteikta galimybe disponuoti Austrijoje esančiu turtu. Todėl šio sprendimo turinys ir apimtis yra labai glaudžiai susiję su bankroto procedūra. Be to, šio ryšio nesusilpnina tai, kad, pagrindinėje byloje, minėta procedūra buvo užbaigta ieškinio dėl nuosavybės teisių atkūrimo pateikimo Austrijos teismams momentu.

31 Remiantis šiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad ieškinys, koks yra pateiktas pagrindinėje byloje, tiesiogiai išplaukia iš bankroto procedūros ir yra glaudžiai su ja susijęs, todėl nepriskirtinas Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sričiai.

32 Atsižvelgiant į specifinę pagrindinėje byloje nagrinėjamą teisinę situaciją ir į glaudų ryšį tarp prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismo pareikšto ieškinio ir bankroto procedūros, Reglamento Nr. 44/2001 antroje, septintoje ir penkioliktoje konstatuojamosiose dalyse skelbiami principai nepakeičia tokio vertinimo.

33 Atsižvelgiant į visas prieš tai išdėstytas aplinkybes, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimtis turi būti aiškinama kaip taikytina valstybės narės A teismo priimtam sprendimui dėl savininko teisių į valstybėje narėje A buveinę turinčios bendrovės turtą įregistravimo, pagal kurį minėto turto perleidimas turi būti pripažintas niekiniu dėl to, kad valstybės narės A teismas nepripažįsta valstybės narės B likvidatoriaus įgaliojimų valstybėje narėje B vykdytos ir užbaigtos bankroto procedūros atžvilgiu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

34 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimtis turi būti aiškinama taip, kad ji taikytina valstybės narės A teismo priimtam sprendimui dėl savininko teisių į valstybėje narėje A buveinę turinčios bendrovės turtą įregistravimo, pagal kurį minėto turto perleidimas turi būti pripažintas niekiniu dėl to, kad valstybės narės

A teismas nepripažįsta valstybės narės B likvidatoriaus įgaliojimų valstybėje narėje B vykdytos ir užbaigtos bankroto procedūros atžvilgiu.

Parašai.